

■ DI EUROPEIC DA LAS LINGUAS

Davart uffants plurilinggs e l'instrucziun rumantscha

(cp) En l'entir mund datti oz 6000 linguas – tuttas èn il medem mument influenzadas da l'englais, la lingua da l'economia. Ins di ch'en 100 onns n'existian 90% da las linguas betg pli.

Per sceptichers pudess il rumantsch cun ses 60 000 pledaders er appartegnair a quels pertschient. Ma tge pon ins far cunter quai? Tanschi da discurren rumantsch entaifer la famiglia per al mantegnair? La resposta è na. Per quest motiv datti uss a Basilea-Citad ed a Turitg curs per scolaras e scolaras cun ragischs rumantschas.

Radund 40% da tut ils Rumantschs vivan ordaifer il Grischun en centers urbans. Bliers dad els discurren a chasa cun lur uffants rumantsch. Sper l'emprima lingua emperdan e discurren ils uffants tudestg, franzos u englais e creschan si automaticamain da maniera bi- u plurilingua. Quai è in grond avantatg. La plurilinguitad na promova betg mo il svilup da la personalitad, mabain er il svilup dal tscharvè. I dat però era dischavantatgs. Bliers uffants che discurren rumantsch fan mo in'experientscha fitg marginala en lur emprima lingua ed en la cultura rumantscha ch'els pon viver memia pauc. Questa problematica han la Lia Rumantscha (LR), l'uniun Quarta Lingua (QL) e l'Uniun Scola Rumantscha

Basilea realisà ed inizià ina nova purschida. Dapi l'entschatta dal nov onn da scola pon scolaras e scolaras cun ragischs rumantschas profundar lur lingua materna en las citads da Basilea e Turitg.

Emprender da maniera ludica

Per l'emprima giada han uffants che vivan ordaifer il territori rumantsch tradiziunal la pussaivladad da frequentar lecziuns da rumantsch. Dapi l'avust 2014 sa scuntran diesch uffants la sonda avantmezdi en la chasa da scola da Basilea Wasgenring per il rom facultativ «instrucziun rumantscha». En il barat ludic cun uffants da medema vegliadetgna pon els profundar lur enconuschientschas linguisticas e sviluppar lur cumpetenzas a bucca ed en scrit. Els discurren en lur agen idiom e scrivon en la lingua da standard rumantsch grischun. Sin iniziativa da la LR e da l'Uniun Scola Rumantscha Basilea è il Departament d'educaziun dal chantun Basilea-Citad pront da sustegnair la purschida en ina fasa da pilot.

A Turitg ha l'uniun Quarta Lingua inizià la purschida che vegn purtada era da la LR. 17 uffants van la mesemna a lecziuns da rumantsch en la chasa da scola Hirschengraben. Sin il stgalim fundamental instruesch'ins ils scolarets da scolina ed ils scolaras da l'emprima classa. Sin

il stgalim superiuor ils scolaras da la segunda fin sisavla classa. Per omadus stgalims datti ina scolasta ed in'assistenta. Sche la persuna d'instrucziun discorra sursilvan instruescha l'assistenta in idiom latin e viceversa. Quai promova la chapientscha dals scolaras per ils divers idioms e pussibiliteschas inscunters cun la lingua e la cultura rumantscha er ordaifer la famiglia.

Scriver vinavant l'istorgia

Linguas sa sviluppan e sa midan. Linguas e culturas svaneschan. La Lia Rumantscha ed ils iniziants dals curs da rumantsch facultativs èn persvadids ch'i dat il rumantsch er anc en 100 onns. Ils scolaras surmenziunads a Basilea e Turitg pudessan dar in'emprima resposta a la dumonda: Co profiteschan scolaras er ordaifer il territori rumantsch en avegnir da purschidas d'instrucziun rumantscha? Tgi sa, forsà dattan er els grazia a l'instrucziun rumantscha ina giada vinavant il rumantsch a lur uffants. Uschia contribueschan els al mantegniment da la lingua e scrivon vinavant l'istorgia da lezza.

Dapli infurmaziuns davart il rumantsch chattais Vus qua: http://www.liarumantscha.ch/sites/mediasmedias/communicaziuns_da_perssa.html